

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Üç Aylar

Bu sayımız üç ayların başına tesadüf etmektedir. 31 Temmuz 1973 Recep ayının ilk günü idi. Bizleri bugünlere kavuşturan Allahımıza sonsuz hamd ü senalar olsun... Salat ü selâm da O'nun habîb-i edibi Hz. Muhammed (S.A.V.) ve âl-i ashabına...

Muhterem okuyucu,

Süphesiz ki, Allah (C.C.)'ın yaratmış olduğu günler kemâliyet bakımından birbirinden farksızdırlar. Keyfiyet yönünden ise, içinde cereyan eden bazı hadiseler onları birbirinden farklı kılmaktadır. İşte idrak etmiş bulunduğumuz üç aylar, içinde müstesna günlerin en çok toplanmış bulunduğu aylardır. Recep, Şaban ve Ramazan Allah'ın rahmetinin bol bol taşıdığı, mü'minlerin yeni bir hayata kavuştuğu aylardır. Receb'in ilk haftasındaki Regaib, son günlerindeki Mi'rac; Şaban'ın ortasındaki Berat ve nihayet Ramazan'ın son günlerindeki Kadir gecesi, mü'minler için birer bayram günleridir. O halde her müslüman o günlere lâyık olma şuurunu içinde bulunmalı ve kendisine bir çeki düzen vermelidir.

Bugünlerin bütün müslümanlar için bir intibaha vesile olması ve unutulup terk edilen İslâm nimetlerinin onlarca tekrar yaşanır hale getirilmesini Cenab-ı Hak'tan niyazla Resûlullah'ın şu duasını beraberce tekrarlayalım: «Allahım!.. Receb'i ve Şabanı hakkımızda hayırlı ve mübarek kıl; bizi Ramazan'a ulaştır.» âmin.

İSLÂM MEDENİYETİ

SELÂM

İlâhiyât

Hz. Peygamberin Süt Kardeşleri

Prof. Dr. M. HAMİDULLAH

Tercüme:
Fahreddin ATAR

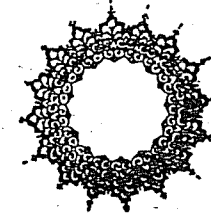
OK eski devirlerdenberi insan'ın, diğer canlıların hilâfına, kız kardeş, anne, kız v.s. gibi en yakın akrabalarla evlenmesi yasaklanmıştır. Büyük tarihçi Taberî ilk yasaklama teşebbüsünün Hz. Âdem'den geldiğine işaret eder ve ilâve olarak, Hz. Havvâ'nın her doğumda biri kız, biri oğlan ikizler doğurduğunu ve fakat Hz. Âdem'in bir doğumda doğan oğullar'ının, sadece diğer doğumda doğan kız kardeşleriyle evlenmesine müsaade ettiğini beyan eder. Bunun sonucu ikinci nesilde, kadımlar mütat vechile kız veya oğlan tek bir çocuk doğurmaya başladılar. Sonra, evlilik için en uzaktan akrabalar aranıyordu. O zamandanberi, mahrem (çok yakın akraba)'lerle yani din'ın evlenmeleri câiz olmayan akraba'nın evlenmesi bir tabu, bir günah oldu.

Biolojik yönden denebilir ki, eğer Hz. Âdem bu geneğe başlamamış olsaydı, insan nesli kat'iyetle hiç bir zihni tekâmüle uğramayan ve yaradılış durumunda kalan herhangi bir hayvan nesli gibi olacaktı. Kuş yuvalarını ve insanların geliştirdiği evleri göz önüne getirelim. İlâve delil olarak, meyve veren ağaçlar'ın aşılmasını düşünelim: yabancı ağaçlarla aşılama ile ağaç kalitece (vasıfca) en iyi meyveleri üretir.

Süt akrabalığı, ilâhî bir vahiy üzerine Hz. Âdem'in evlenme ve insan neslinin çoğalması içinde günah (meşûm) saydığı bu kan akrabalığının muhakkak ki bir uzantısından başka bir şey değildir.

Burada, dünyadaki bu kaidenin tarihini izaha girişmeksiz, islâm peygamberinden bahsedelim:

Mekke'de câri olan bir âdete göre, bizzat anne, —belki Hz. Âdem'e kan akrabalığı ile ilgili olarak gelen vahye kıyasla— kendi çocuğunu emzirmiyor, fakat emzirme için yabancı bir süt

anne arıyordu. Peygamberlerin en mükemmeli ve sonuncusu olması mukadder olan Hz. Peygamber (S.A.S.) kendi annesinin göğsünden süt emmedi. Devamlı bir süt anne buluncaya kadar, aile mensubu bir kadın ona süt emzirmekle görevlendirildi. Bu kadın, Hz. Peygamber'in ehl-i Cehennem amcası Ebû Leheb'in firaşı olmayan câriyesi Süveybe idi ki, kendisi o sırada birisiyle evlenmiş ve ondan küçük yaşta bir çocuğu vardı. O, Ebû Leheb'e yeğeni Muhammedin doğumunu haber verdiğinde, Ebû Leheb bu habere o kadar sevindi ki, Süveybe'yi azâd etmek suretiyle onu mükâfatlandırdı. Daha sonra, Süveybe müslümanlığı kabul etti ve Hz. Peygamber (S.A.S.) her zaman ona saygıyla muamele ediyordu. Bir hadîsde okuyoruz ki Hz. Peygamberin doğumuna sevinip de Süveybe'yi azad etme hareketine karşılık Allah, Ebû Leheb'in Cehennem azabını hafifletmiştir: Her hafta, Cehennem azablarının hafiflediği ona mahsus bir gün vardır; Ebû Leheb mezkûr günde vaktiyle câriyesi Süveybe'yi azâd etmesi sebebiyle parmağından serinletici bir şey içer.

İslâmdan önce Ebû Leheb ,iki oğlunu Hz. Peygamberin iki kızıyla nişanlanmıştı; fakat o, Tabbet suresinin nâzil olması üzerine, çocuklarını nişanları feshetmeğe mecbur etti. Eğer Süveybe gerçekte Ebû Leheb'in firaş câriyesi olmuş olsaydı, Ebû Leheb'in oğulları, Süveybenin süt oğlu (= Hz. Peygamber)'nun kızlarıyla evlenmeği düşünmezlerdi.

Süveybe, Süheylî'ye göre (er-Ravd'ul-Unuf, 1/108) Hz. Peygamber'in diğer amcası Hamza, Ebû Seleme ve Abdullah bin Çahş'ı dahi emzirmişti. Bu hususa az ilerde tekrar temas edeceğiz.

Hevâzin kabîlesinin Sa'd bin Bekr koluna mensup olan Halîme, Hz. Peygamberin doğumundan bir kaç gün sonra âdet vechile Mekke'ye bir süt çocuğu aramağa geldi; ve neticede Hz. Peygamber ona tevdi edildi.

Süheylî'ye göre (2/268), Halîme, Ebû Süfyân'ı da emzirmişti. (Aşağıya bakınız.)

Bu duruma göre, iki süt annesinin gerçek çocuklarından şimdilik bahsetmeksizin, Hamza, Ebû Seleme, Abdullah bin Cahş ve Ebû Süfyân Hz. Peygamber'in süt kardeşleridir. Halîme'nin kızı Şeymâ, Hz. Peygamberin sîretinde geçen tanınmış bir kimsedir.

İbni Sa'd'a göre (Tabakat, 1/1, s. 68-69), bir gün Hz. Peygambere, şehid amcası Hamza'nın kızı ile evlenmesi teklif edildiğinde o: «Bu bana yasaklanmıştır, çünkü Hamza süt kardeşimdir» cevabını vermişti.

Belâzuri'ye göre (Ensâb, paragraf: 169), Hz. Peygambere, şehid edilen Ebû Seleme'nin kızı Dürre (= Dürre bintü Ebî Seleme) ile evlenmesi teklif edildiğinde aynı şekilde o buna: «hayır» cevabını verirken: «Ebu Seleme süt kardeşimdir» dedi. Hatırlayalım ki Hz. Peygamber, Ebû Seleme'nin Uhud harbinde şehid edilmesinden sonra büyük elemiini tesselli etmek için onun dul kalan hanımı Ümmü Seleme ile evlenmişti.

Dördüncü süt kardeşi Ebû Süfyân acaba kimdir? Ondan bahseden Süheylî: «Ebû Süfyân, Hz. Peygamberin süt kardeşi idi; Halîme ikisini de emzirmişti. O, İslâmdan önce, Hz. Peygamberin en büyük dostu idi; sonra, Hz. Peygamber İslâm dinini tebliğ etmeğe başladığında, ondan en uzak ve İslâmı kabul etmesine kadar (vedâ haccı esnası) ona karşı en kötü hicivler kaleme alan bir kimse oldu» demektedir. Süheylî'deki bu nakli okurken, her halde hemen acele edip şu hükme varmıştım: «Burada bahis konusu edilen Ebû Süfyân, Uhud, Hendek v.s. savaşlarda Mekke müşriklerinin kumandanı Ebû Süfyândır». İslâm Peygamberi adlı kitabımda (fransızca, Paris I, 18 ve 153; türkçe, İstanbul 1966 I, 80 ve 151).

Allah, İstanbullu Hüseyin Hilmi İŞİK'dan râzı olsun; çünkü o kaleme aldığı bir makalesinde Ebû Süfyân'ın süt kardeşliği meselesinin sebep olduğu güçlüğe dikkati çekti: Hz. Peygamber Ebû Süfyân'ın kızı Ümmü Habîbe ile evlenmişti. (Ayrıca, Ümmü Habîbe, Hz. Peygamberin yukarıda zikri geçen Dürre bintü Ebî Seleme ile —süt kardeşliği sebebiyle— evlenmeği reddettiğini de nakleden muhaddisedir). Evvelce nesrettiğim kitaplarda bunu yazarken Hz. Peygamberin Ebû Süfyân'ın kızı Ümmü Habîbe ile evlendiğini nasılsa hesaplayamamıştım. Mezkûr tenkidi öğrendiğim zaman gerçek durumu araştırmağa başladım. Allaha şükür, şimdi problem çözülmüştür. Kitabının başka bir yerinde (2/267) Süheylî, Belâzuri gibi kat'î olarak açıklamaktadır ki Hz. Peygamberin süt kardeşi mevzubahis Ebû Süfyân, Hz. Peygamberin izdivac ettiği Ümmü Habîbe nin babası Ebû Süfyân değil de, Hz. Peygamberin bir amca oğlu olan, Abdulmuttalib'in oğlu el-Hâris'in oğlu Ebû Süfyândır (= Ebû Süfyân'ın il-Hâris'in oğlu el-Muttalib). Hemen tashih ediyor ve bütün okuyucularımın bu dikkatsizliğimden doğan hatadan dolayı beni mazur görmelerini ve kitaplarının sayfelerini tashih etmelerini ricâ ediyorum. İnşallah, kitabımın en yakın neşrinde bu kısımdaki hatayı yukarıdaki gibi tashih etmek için gerekeni yapacağım.

Birkaç izah daha bu meseleye ilâve edilebilir: «Süt akrabalığının kan akrabalığı gibi olduğu» hadîsi Hz. Peygambere atfedilir. Hukukçular (Fakihler) bu hadîsden «bizzat erkek çocukla birlikte aynı anadan emen süt kız kardeşin yalnız kendisi değil, hatta onun bütün büyük ve küçük kız kardeşlerinin de evlenme için o erkek süt kardeşe haram olduğu» hükmünü çıkarırlar.

Fakat bir kaç istisna da vardır. Filhakika Hz. Peygamberin diğer bir hadîsine göre, «bir veya iki yudumluk emme ile süt kardeşliği meydana gelmez». Burada asıl kastedilen emme tam bir doyumluk zamanı değil de, sadece ağzı bir def'a süt annenin memesi üzerine koymayı ifâde eder. Hukukçular ikinci bir istisna olarak bir ergin erkeğin bir kadının sütünü emmiş olmasını gösterirler; onlar «süt akrabalığı için, iki yaşından daha küçük bir süt çocuğu olması lâzımdır» diyorlar.

Geçerken hatırlayalım ki, zamanımızda bir kadının sütü pastörize (sterilize) edilmesi suretiyle muhafaza olunabilmektedir. Yeni doğmuş çocuklar için, ilk ana sütünün yerini hiç bir şey tutamaz. Eğer bir çocuk doğduktan hemen sonra ölür de annenin sütü dışarı çekilip pastörize edilerek saklanırsa bu, anonim (şahsı belirsiz) olacağı için bu süttan meydana gelecek bir süt akrabalığını tesbit etmenin güç ve imkânsız olacağını açıklamağa hacet yoktur. Bu gibi durumlarda dahi hukukçular, istisna görüşünü kabul etmektedirler.

Mevzûa son verirken şu hususa işaret edelim; Belâzuri'ye göre, Hz. Peygamber Mekke'nin fethi sırasında, süt annesi Halîme'nin hâlâ hayatta olup olmadığını öğrenmek için bir araştırma yaptırmış ve fakat onun öldüğüne dair haber getirilmişti. Hâla bugün Halîmenin mezarının yeri Medine'de Cennet'ül-Bakî mezarlığında gösterilmektedir. Bu kabir acaba Halîmenin kızlarından birinin mi, yoksa onun kız kardeşinin midir? Bu husus pek vâzih sayılmamaktadır.